

The Impact of Financial Self-Efficacy on Investors' Financial Health

Alireza Hooshmandi^{1*}, Omid Pourheidari², Amir Hosein Taebi Noghondari³, Maryam Dostaki⁴

Received: 2025/05/07

Accepted: 2025/06/18

Research Paper

Abstract

The aim of this study was to investigate the effect of financial self-efficacy on various dimensions of financial health, including financial security, financial stress, and financial resilience, among real investors in the Tehran Stock Exchange. This research was conducted to fill the gaps in the investment literature in this area. Our statistical population is all real investors in the Tehran Stock Exchange. A total of 395 usable responses were extracted and the data were analyzed using the structural equation modeling technique. Also, the maximum likelihood estimation method was used to estimate the values of the research model parameters. The findings of this study provided evidence to support the three formulated hypotheses. The results of the first hypothesis indicate that financial self-efficacy has a positive and significant relationship with financial security. Specifically, people with a higher level of financial self-efficacy are more likely to have financial security compared to people with a lower level of financial self-efficacy. The results of the second hypothesis indicated that financial self-efficacy has a negative and significant relationship with financial stress. So that an increase in financial self-efficacy may help reduce the adverse effects of financial stress on investors. Also, the results of the third hypothesis stated that financial self-efficacy has a positive and significant relationship with financial resilience. People who have higher financial self-efficacy are generally more resilient to financial problems. These people are able to make the best financial decisions. In this regard, educating and understanding investors about psychological issues, in addition to investors' familiarity with traditional financial issues, has always been a useful tool for dealing with financial and investment problems of individuals.

Keywords: Financial Stress, Financial Security, Financial Resilience, Financial Self-Efficacy

JEL Classification: G4, G41, G53, I12

Background and Purpose: The main goal of this research is to fill the gaps in the field of investment and examine the role of financial self-efficacy in achieving investors' financial health. By identifying the factors affecting financial success and failure, more effective educational interventions can be designed to improve the financial health of individuals and society.

Methodology: The theoretical framework of this research is based on the positivist approach, and the usual survey method was used to collect data. The study's statistical population includes all active real investors in the Tehran Stock Exchange between September and

---

1. Ph.D, in Accounting, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran (Author Corresponding)
(alireza.hooshmandi@iau.ir)

2. Professor of Accounting Department, Faculty of Economics and Management, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran (opourheidari@uk.ac.ir)

3. Assistant Professor, Accounting Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran (taebi@iauk.ac.ir).

4. PhD in Natural Resources Management, Vali Asr University, Rafsanjan, Iran (m.doustaky@gmail.com)

December 1403. The main data collection tool in this research was a questionnaire, which, as a fundamental element, plays a pivotal role in achieving the research objectives. The precise and principled design of the questionnaire guarantees the validity and analysis of the collected data. After collection, 395 usable questionnaires were extracted, and the resulting data were analyzed using the structural equation modeling technique and Amos software. The maximum likelihood estimation method was also used to estimate the values of the research model parameters.

Findings: The results of this study support the hypotheses and provide evidence of a direct and significant relationship between financial self-efficacy and various dimensions of financial health, including financial security, resilience, and stress levels. However, due to the limitations of this study, caution should be exercised when interpreting the results. For example, possible bias in sample selection could affect the results. Therefore, measures taken to reduce this bias should be considered. Accordingly, future research should address these problems and bottlenecks and examine other factors that may explain the relationship between financial security, financial resilience, and financial stress. In addition, identifying and evaluating the effectiveness of various interventions to reduce financial stress and promote financial resilience and security requires complementary and larger-scale research.

Discussion: Overall, this study has provided valuable knowledge about the relationship between financial self-efficacy, financial resilience, financial stress, and financial security. In addition, considering these factors when designing investment plans can lead to better decision-making and higher returns. The results of the first hypothesis indicate that financial self-efficacy has a positive and significant relationship with financial security. Specifically, people with higher levels of financial self-efficacy are more likely to have financial security than those with lower levels. The results of the second hypothesis showed that financial self-efficacy has a negative and significant relationship with financial stress. Thus, an increase in financial self-efficacy may help reduce the adverse effects of financial stress on investors. Also, the results of the third hypothesis state that financial self-efficacy has a positive and significant relationship with financial resilience. People with higher financial self-efficacy are generally more resilient to financial problems. These people can make the best financial decisions. Ultimately, it can be concluded that for people to have the greatest financial security and financial resilience and also be able to control their financial stress, they should prepare themselves for effective asset management by learning skills such as budgeting, reducing expenses, increasing income, and financial analysis (fundamental and technical). In this regard, educating investors about the psychological aspects of investing, along with traditional financial knowledge, is always considered an effective tool for facing the financial and investment challenges of individuals.

Authors retain the copyright and full publishing rights.

Published by [Islamic Azad University, Isfahan \(Khorasgan\) Branch](#). This article is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#)

تأثیر خودکارآمدی مالی بر سلامت مالی سرمایه‌گذاران

علیرضا هوشمند^{۱*}، امید پورحیدری^۲، امیرحسین تائبی نقندری^۳، مریم دوستکی^۴

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۸

چکیده

هدف از این مطالعه، بررسی تأثیر خودکارآمدی مالی بر ابعاد مختلف سلامت مالی، شامل امنیت مالی، استرس مالی و تاب‌آوری مالی، در بین سرمایه‌گذاران حقیقی بورس اوراق بهادار تهران بود. این پژوهش به‌منظور پر کردن شکاف‌های موجود در ادبیات سرمایه‌گذاری در این حوزه انجام شد. جامعه آماری ما تمامی سرمایه‌گذاران حقیقی در بورس اوراق بهادار تهران است. درمجموع ۳۹۵ پاسخ قابل‌استفاده استخراج شد و داده‌ها با استفاده از شیوه مدل‌سازی معادله‌های ساختاری تجزیه و تحلیل شد. همچنین برای برآورد مقادیر متغیرهای مدل پژوهش از روش برآورد حداکثر درست‌نمایی استفاده شده است. یافته‌های این مطالعه شواهدی را برای پشتیبانی از سه فرضیه تدوین‌شده ارائه داده است. نتایج فرضیه اول حاکی از آن است که خودکارآمدی مالی ارتباط مثبت و معناداری با امنیت مالی دارد. به‌طور خاص، افرادی که سطح خودکارآمدی مالی بالاتری دارند، در مقایسه با افرادی که سطح خودکارآمدی مالی پایین‌تری دارند، به‌احتمال بیشتری از امنیت مالی برخوردارند. نتایج فرضیه دوم نشان داد که خودکارآمدی مالی ارتباط منفی و معناداری با استرس مالی دارد. به‌طوری که افزایش در خودکارآمدی مالی ممکن است به کاهش آثار نامطلوب استرس مالی سرمایه‌گذاران کمک کند. همچنین، نتایج فرضیه سوم بیان کرده است که خودکارآمدی مالی ارتباط مثبت و معناداری با تاب‌آوری مالی دارد. افرادی که دارای خودکارآمدی مالی بیشتری هستند، به‌طور کلی در مقابل مشکلات مالی تاب‌آوری بیشتری دارند. این افراد قادرند بهترین تصمیم‌های مالی را بگیرند. در این‌باره آموزش و شناخت سرمایه‌گذاران از مسائل روان‌شناختی، علاوه بر آشنا بودن سرمایه‌گذاران به مسائل مالی سنتی، همیشه ابزار مفیدی برای مقابله با مشکلات مالی و سرمایه‌گذاری افراد بوده است.

کلیدواژه: استرس مالی، امنیت مالی، تاب‌آوری مالی، خودکارآمدی مالی

طبقه‌بندی موضوعی: G4, G41, G53, I12

۱. دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران (Alireza.hooshmandi@iau.ir)

۲. استاد، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران (opourheidari@uk.ac.ir)

۳. استادیار، گروه حسابداری، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران (taebi@iauk.ac.ir)

۴. دکتری مدیریت، گروه منابع طبیعی، دانشگاه ولی عصر (عج)، رفسنجان، ایران (m.doustaky@gmail.com)

مقدمه

در عصر پرشتاب کنونی، مدیریت صحیح منابع مالی و سرمایه‌گذاری جایگاه ویژه‌ای دارد. یکی از عوامل کلیدی تمایز افراد موفق و ناموفق در این عرصه، اعتماد به توانایی‌های فردی است. به بیان ساده‌تر، فردی که به شایستگی خود در زمینه مدیریت مالی و سرمایه‌گذاری باور داشته باشد، به احتمال زیاد تصمیم‌های مالی بهتری اتخاذ کرده و در نهایت به اهداف مالی خود دست خواهد یافت. این اعتقاد درونی به توانمندی‌های شخصی، همان مفهوم خودکارآمدی مالی است (گولاتی و سینگ^۱، ۲۰۲۴). خودکارآمدی مالی به‌طور مستقیم بر شیوه تصمیم‌گیری مالی افراد اثر می‌گذارد. اشخاصی که از سطح بالایی از خودکارآمدی مالی برخوردارند، با اطمینان بیشتری به جستجوی اطلاعات مالی می‌پردازند و از این دانش برای گرفتن تصمیم‌های مالی سنجیده‌تر بهره می‌برند. این افراد عموماً سرمایه‌گذاری‌های زیرکانه‌تری انجام داده و مخارج خود را به شکل بهینه‌تری مدیریت می‌کنند (روفایده و ستیونو^۲، ۲۰۲۳).

از سوی دیگر سلامت مالی اصطلاحی است که وضعیت مالی افراد را توصیف می‌کند. این شاخص نشان می‌دهد که یک فرد از نظر مدیریت منابع مالی خود برای برآوردن نیازهای فعلی و بلندمدت خود چقدر خوب عمل می‌کند، از نشانه‌های سلامت مالی، استرس مالی، امنیت و تاب‌آوری مالی فراوان است. درک ارتباط بین خودکارآمدی مالی با استرس مالی، امنیت مالی و تاب‌آوری مالی برای دستیابی به سلامت مالی ضروری است (آستن و مکنزی^۳، ۲۰۱۳). استرس مالی به‌عنوان یک وضعیت بی‌ثبات در تأمین مالی افراد تعریف می‌شود که می‌تواند منجر به عدم توانایی در تأمین تعهدات مالی کوتاه و بلندمدت شود (حیدریان و همکاران، ۱۳۹۹). امنیت مالی به‌عنوان یکی از ملاک‌های مهم پایداری افراد تعریف می‌شود (آستن و همکاران^۴، ۲۰۱۴). تاب‌آوری مالی نیز به معنای تلاش برای بازگرداندن به وضعیت اولیه یا مطلوب پس از یک اختلال تعریف شده است (آلونسوتاپیا و همکاران^۵، ۲۰۱۸). با وجود اهمیت روزافزون مفاهیم مذکور، تحقیقات اندکی به بررسی رابطه بین خودکارآمدی مالی و آثار آن بر ابعاد مختلف سلامت مالی افراد شامل استرس مالی، امنیت مالی و تاب‌آوری مالی پرداخته‌اند. از سوی دیگر، تأثیرات این ارتباط می‌تواند بازارهای مالی را نیز تحت‌تأثیر قرار دهد. بازارهای مالی به‌عنوان رکن اساسی اقتصاد، نقش مهمی در رشد و توسعه ایفا می‌کنند. با این حال، این بازارها همواره با ثبات نیستند و در معرض ریسک‌هایی نظیر نوسانات شدید قیمت و عدم ایفاء تعهدات قرار دارند. این مخاطرات می‌توانند منجر به زیان سرمایه‌گذاران شده و حتی مشکلات کلان اقتصادی ایجاد کنند که به تبع آن، امنیت و تاب‌آوری مالی افراد کاهش یافته و سطح استرس مالی آن‌ها افزایش می‌یابد (ژو و همکاران^۶، ۲۰۲۴).

به هر صورت اهمیت ندادن و در نظر نگرفتن این مفاهیم روان‌شناختی می‌تواند موجب مشکلات عدیده‌ای برای سرمایه‌گذاران شود. امنیت مالی به‌عنوان تأمین مالی پایدار نیازهای مالی افراد (پرونوزا و همکاران^۷، ۲۰۲۲)، تاب‌آوری مالی به‌عنوان ثبات مالی و مقابله با شوک‌های اقتصادی (الکسی و همکاران^۸، ۲۰۱۴) و استرس مالی نیز به عدم اطمینان از آینده مالی و ناتوانی در تأمین نیازهای مالی است (چاکروال و گوپال^۹، ۲۰۲۰) که می‌توان با خودکارآمدی مالی که یکی دیگر از مفاهیم روان‌شناختی است، باعث کاهش مشکلات ناشی از این‌گونه مسائل برای سرمایه‌گذاران

1. Gulati & Singh
2. Rufaidah & Setiyono
3. Steen & MacKenzie
4. Austen et al.
5. Alonso-Tapia et al.
6. Xu et al.
7. Pronoza et al.
8. Aleksi et al.
9. Chakrawal & Goyal

شد. خودکارآمدی یکی از عوامل مهم برای موفقیت سرمایه‌گذاران است که با برنامه‌ریزی مالی، کاهش استرس، استقلال مالی و حمایت از سلامت روانی همراه است (اندروز و همکاران^۱، ۲۰۱۴). این موضوع نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران، علاوه بر دانش مرسوم مالی، نیازمند آشنایی با مباحث رفتاری و نگرشی هستند که به بررسی چگونگی عملکرد واقعی افراد در موقعیت‌های مالی می‌پردازد. این آگاهی، یک ضرورت حیاتی و بنیادین برای سرمایه‌گذاران محسوب می‌شود (میندرا و همکاران^۲، ۲۰۱۷).

با این وجود، عوامل روان‌شناختی و احساسات می‌توانند تأثیرات منفی و مخربی بر فرایند تصمیم‌گیری افراد داشته باشند. از سوی دیگر، همین قرار گرفتن تحت تأثیر احساسات، اغلب منجر به هدایت نادرست و اشتباه سرمایه‌گذاری‌ها می‌شود. در واقع، بسیاری از رفتارها و تصمیم‌های سرمایه‌گذاران ریشه در عوامل روان‌شناختی دارند که متأسفانه، این تصمیم‌ها اغلب پیامدهای نامطلوبی بر ثروت و دارایی آن‌ها به جا می‌گذارند. با توجه به شکاف موجود در تحقیقات، این پژوهش در صدد پر کردن این خلأ علمی است. به هر حال، بررسی ارتباط بین خودکارآمدی مالی و ابعاد سلامت مالی شامل استرس مالی، تاب‌آوری مالی و امنیت مالی، موضوع حائز اهمیتی برای سرمایه‌گذاران به‌شمار می‌رود. سرمایه‌گذارانی که از آگاهی کاملی نسبت به مسائل نگرشی و روان‌شناختی برخوردار باشند، قادر خواهند بود در سرمایه‌گذاری‌های خود به نحو احسن عمل کرده و درنهایت، این امر به بهبود عملکرد سرمایه‌گذاری‌های آن‌ها منجر خواهد شد. اگرچه تحقیقات متعددی در حوزه روان‌شناسی درباره هر یک از این مفاهیم صورت گرفته است، اما پژوهش‌های اندکی در زمینه مالی رفتاری انجام شده است. تمایز این پژوهش با سایر تحقیقات در استفاده از اجزای سلامت مالی به‌عنوان متغیرهای هدف است.

باتوجه به نقش محوری خودکارآمدی مالی در مدیریت امور مالی و سرمایه‌گذاری افراد، این پرسش مطرح می‌شود که چگونه این عامل بر عوامل کلیدی دیگری مانند استرس مالی، امنیت مالی و تاب‌آوری مالی سرمایه‌گذاران تأثیر می‌گذارد. به عبارت دقیق‌تر، آیا افزایش خودکارآمدی مالی منجر به کاهش استرس مالی، افزایش امنیت مالی و تقویت تاب‌آوری مالی سرمایه‌گذاران می‌شود.

این پژوهش از منظر علمی می‌تواند دستاوردهایی بدین شرح داشته باشد:

نخست، به گسترش و غنی‌سازی بدنه دانش مرتبط با حوزه مالی رفتاری کمک خواهد کرد و راهکارهای مواجهه با مسائل نگرشی و رفتاری را تبیین می‌نماید. دوم، با درک عمیق‌تر مسائل روان‌شناختی، افراد با دیدگاهی متفاوت به سرمایه‌گذاری خواهند پرداخت که این امر منجر به اتخاذ تصمیم‌های سرمایه‌گذاری بهینه و سودآور خواهد شد. سوم، یافته‌های این تحقیق می‌تواند زمینه‌ساز ایده‌های نوینی برای پژوهش‌های آتی در حوزه سرمایه‌گذاری گردد. چهارم، آگاهی سرمایه‌گذاران از مسائل نگرشی و روان‌شناختی، از بروز هیجانات غیرضروری در بازار سرمایه جلوگیری خواهد کرد. پنجم، این پژوهش می‌تواند به کاهش قابل توجه هزینه‌های ناشی از استرس مالی برای افراد و جامعه منجر شود. در ادامه به تعریف مبانی نظری و پیشینه پژوهش، روش‌شناسی پژوهش و درنهایت یافته‌ها و نتایج استخراج‌شده از این پژوهش پرداخته شده است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

خودکارآمدی مالی

خودکارآمدی مالی به مدیریت درست و بهینه منابع مالی و اقتصادی یک شخص، خانواده یا سازمان اشاره دارد. برای

1. Andrews et al.

2. Mindra et al.

این مهم برنامه‌ریزی مالی دقیق و صحیح، کنترل هزینه‌ها، سرمایه‌گذاری مناسب، پس‌انداز کافی، حفظ تعادل بین درآمدها و هزینه‌ها و تحلیل صحیح داده‌های مالی از اصولی است که باید جهت کسب سود و بازده مناسب رعایت شود (گولاتی و سینگ^۱، ۲۰۲۴). بندورا یک محقق کلیدی در مفهوم خودکارآمدی و رابطه آن با تصمیم‌گیری است. خودکارآمدی یک توانایی ذاتی برای خود قضاوت کردن توانایی‌های فردی برای دستیابی یا انجام وظایف خاص است (لین^۲، ۲۰۱۶). این قابلیت‌ها، ادراک‌های فردی هستند که فرد را برای پیشرفت در زندگی و حرفه تشویق می‌کنند. بندورا^۳ (۱۹۷۷) بیان کرد که خودکارآمدی رفتارهای انسانی را تشویق می‌کند که با انگیزه و عملکرد شخصی هماهنگ باشد.

در تحقیقی بندورا و همکاران^۴ (۱۹۹۶) رفتار افراد را مورد مطالعه قرار دادند و دریافتند افرادی که خودکارآمدی اندکی دارند، اهداف چالش‌برانگیزتر کمتری را تعیین می‌کنند؛ زیرا باور نداشتند که می‌توانند به وظایف اهداف چالش‌برانگیزتر دست یابند. در نتیجه، بندورا^۵ (۱۹۹۵) تعیین کرد که رفتارهای هدف‌گذاری برای خودکارآمدی شغلی قابل استفاده است. به همین ترتیب، افرادی که اهداف آموزشی تعیین می‌کنند، به احتمال زیاد اهداف شغلی بیشتری را تعیین می‌کنند و گزینه‌های شغلی بیشتری را در نظر می‌گیرند.

خودکارآمدی، احساس به اینکه فرد می‌تواند در یک کار معین موفقیت به دست آورد و با اعتمادبه‌نفس، انگیزه، خوش‌بینی و اعتقاد به اینکه می‌تواند با چالش‌های مختلف زندگی کنار بیاید مرتبط است (بندورا، ۱۹۹۷). افرادی که سطح بالایی از خودکارآمدی دارند معتقدند که می‌توانند در یک کار مشخص به‌خوبی عمل کنند. اگرچه یک فرد ممکن است دارای سطح بالایی از خودکارآمدی عمومی باشد، این باور ممکن است به‌طور قابل توجهی متفاوت باشد، بسته به وظیفه‌ای که باید انجام شود (بندورا، ۲۰۰۶). به‌عنوان مثال، ممکن است فردی در حرفه خود دارای سطح بالایی از خودکارآمدی باشد اما نتواند وزن اضافی بدن خود را کاهش دهد.

افراد با خودکارآمدی مالی برای مقابله با چالش‌ها و مشکلات مالی و جلوگیری از پیامدهای مالی منفی مانند بدهی، استرس مالی و ناامنی مالی مجهزتر هستند (هوستون^۶، ۲۰۱۰). در مقابل، افراد با سطح خودکارآمدی مالی پایین‌تر ممکن است در امور مالی خود دچار مشکل شوند و تصمیم‌های سرمایه‌گذاری درست و صحیحی را نگیرند و قربانی کلاه‌برداری‌های مالی شوند. این می‌تواند به یک احساس کلی از استرس و ناامنی مالی منجر شود (شاپیرو و برچل^۷، ۲۰۱۲). با افزایش خودکارآمدی مالی، افراد می‌توانند تصمیم‌گیری مالی خود را بهبود بخشند، به امنیت و ثبات مالی بیشتری دست یابند و احساس استرس مالی را کاهش دهند (فرناندز و همکاران^۸، ۲۰۱۴؛ هوستون^۹، ۲۰۱۰).

امنیت مالی

امنیت مالی عبارت است از تضمین دارایی‌های اشخاص از سرقت و سوءاستفاده و اطمینان خاطری که از تأمین نیازهای مالی و مادی، حاصل می‌شود. فقدان ترس و نگرانی و اطمینان در سرمایه‌گذاری نیز تعریف دیگری از امنیت

1. Gulati & Singh
2. Lin
3. Bandura
4. Bandura et al.
5. Bandura
6. Huston
7. Shapiro & Burchell
8. Fernandes et al.
9. Huston

مالی است (مقبول و ضمیر^۱، ۲۰۱۸). ضمناً امنیت مالی حالت‌هایی است که در آن سرمایه‌گذاران و مدیران با آزادی کامل و بدون تحمل ریسک زیاد اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند و معمولاً حالت مقابل بحران مالی را شامل می‌شود (بوکرمین و همکاران^۲، ۲۰۱۰). امنیت مالی شامل داشتن پول کافی برای پوشش هزینه‌های ماهانه، بهبود مشکلات مالی و پس‌انداز برای آینده است. برای بسیاری، امنیت مالی می‌تواند مانند یک رؤیای دست‌نیافتنی باشد (هاول و همکاران^۳، ۲۰۱۳). همان‌طور که آستن و همکاران^۴ (۲۰۱۴) توضیح داده‌اند، امنیت مالی می‌تواند با افزایش ثروت مادی یا توانایی به‌دست آوردن و حفظ یک استاندارد زندگی خاص در طول یک چرخه عمر نشان داده شود. نتایج هوشمندی و همکاران (۲۰۲۴) نشان از ریسک‌پذیری افرادی دارد که از امنیت مالی بیشتری برخوردارند؛ یعنی هر چه افراد از نظر مالی آموزش‌های مالی لازم را دیده باشند نگرش مالی بیشتری داشته و از سرمایه‌گذاری‌های خود بازده مطلوب‌تری را مطالبه خواهند کرد.

منظور از امنیت مالی آرامش روانی است که وقتی نگران پول نیستیم، اغلب به این معناست که درآمد کافی برای تأمین به‌موقع هزینه‌ها، عاری از بدهی و پس‌انداز برای پوشش شرایط اضطراری را داشته باشیم. باین‌حال، امنیت مالی یک اصطلاح نسبی است، به این معنی که هرکسی می‌تواند از نظر مالی امن باشد (لانگنول^۵، ۲۰۲۴). امنیت مالی سرمایه‌گذاران یکی از مؤلفه‌های اصلی امنیت ملی هر کشور است؛ زیرا سرمایه‌گذاران مالیات‌دهندگانی هستند که بخشی از درآمد بودجه را تشکیل می‌دهند (دلاس و همکاران^۶، ۲۰۱۵). یکی از مؤلفه‌های اصلی مفهوم امنیت مالی، یعنی محافظت از افراد در برابر عوامل خطر در سطح علایق و نیازهای شخصی او محسوب می‌شود که دارای انواع مختلفی است (شاوکتیونوف و شولدروف^۷، ۲۰۲۳).

استرس مالی

استرس مالی را می‌توان به‌عنوان پیچیدگی درگیری مسئولیت‌های مالی عمومی، به دلیل کمبود پول تعریف کرد. همچنین به معنی احساس ناخوشایندی است که فرد قادر به برآوردن نیازهای مالی، مدیریت نیازهای زندگی و داشتن منابع مالی کافی برای تأمین هزینه‌های زندگی نیست. دیویس و مانتر^۸ (۲۰۰۴) اظهار می‌دارند که استرس شامل آثار ترسناک و پریشانی است، اما ممکن است خشم و نارضایتی را نیز در برگیرد. استرس مالی به نارسایی‌های مالی عمده برای رفع نیازهای مالی فردی مربوط می‌شود. استرس مالی در درجه اول از ناکافی بودن سرمایه ناشی از شوک‌های شخصی، خانوادگی و در موقعیت‌های مالی ناشی می‌شود (جو و کرابل^۹، ۲۰۰۴؛ پراویتز و همکاران^{۱۰}، ۲۰۰۶). افزایش استرس مالی، مانند افزایش بدهی یا کمبودهای مالی، به‌طور منطقی وضعیت استرس مالی را تشدید می‌کند (باس و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۶) که سطح امنیت مالی را کاهش می‌دهد. استین و مک کنزی^{۱۲} (۲۰۱۳) توضیح می‌دهند که استرس مالی خطر ناامیدی را افزایش می‌دهد و بر سلامت و رفاه روانی فرد تأثیر منفی می‌گذارد. به‌طور

1. Maqbool & Zameer

2. Bockerman et al

3. Howell et al.

4. Austen et al.

5. Langenohl

6. Delas et al.

7. Shavkatjonov & Sholdarov

8. Davis & Mantler

9. Joo & Grable

10. Prawitz et al.

11. Boss et al.

12. Steen & MacKenzie

مشابه، استرس مالی نیز ممکن است منجر به نتایج منفی شود، مانند عملکرد شغلی کمتر (جاکوبسون و همکاران^۱، ۱۹۹۶؛ کیم و همکاران^۲، ۲۰۰۶؛ اونیل و همکاران^۳، ۲۰۰۶). بیالیک^۴ (۲۰۱۸) گزارش داد که ۴۵ درصد از کارکنان، که دارای چالش‌های مالی بودند، در زندگی، شغل، سلامت یا روابط خود استرس بیشتری داشتند. با استناد به مطالعات پیشین، مشخص شده است افرادی که با استرس مالی دست و پنجه نرم می‌کنند، بیشتر مستعد اتخاذ تصمیم‌های مالی ناگهانی و مخاطره‌آمیز هستند (چماگوسی و بارونگو^۵، ۲۰۲۴). این وضعیت احتمالاً در پی عواملی نظیر افزایش بدهی یا مشکلات نقدینگی تشدید شده (باس و همکاران^۶، ۲۰۱۶) و در نتیجه، سطح امنیت مالی فرد را کاهش می‌دهد. همچنین بیلی و همکاران^۷ (۱۹۹۸) به بررسی چگونگی تأثیر استرس مالی بر سطوح استرس فردی و شغلی و همچنین پیامدهای منفی آن بر رضایت شخصی و حرفه‌ای پرداخته‌اند. به عقیده استین و مکنزی^۸ (۲۰۱۳)، استرس مالی احتمال بروز احساس ناامیدی را افزایش داده و اثرات سوئی بر سلامت جسمی و روانی فرد بر جای می‌گذارد.

تاب‌آوری مالی

تاب‌آوری مالی، ظرفیت افراد یا خانواده‌ها برای ایستادگی، مقابله و بازیابی از تکانه‌های مالی ناگوار است. این شوک‌های منفی مالی می‌توانند از رویدادهای پیش‌بینی‌نشده گوناگونی نشئت بگیرند؛ از جمله مسائل مربوط به اشتغال، سلامت، تغییرات در ساختار خانواده، آسیب به دارایی‌های خانگی یا سایر هزینه‌های غیرمنتظره و سنگین را می‌توان نام برد. همچنین در سطح فردی، تاب‌آوری مالی به در اختیار داشتن منابع کافی برای تأمین هزینه‌های جاری زندگی و همچنین پوشش نیازهای بلندمدت، شوک‌های غیرمنتظره یا شرایط اضطراری وابسته است. دستیابی به ابزارهای لازم برای ایجاد چنین منابعی، مستلزم سطوح مناسبی از دسترسی به خدمات مالی و دانش مالی است تا افراد بتوانند امور مالی خود را مدیریت کرده، برنامه‌های بودجه‌بندی تدوین کنند، از بدهی‌های کمرشکن اجتناب ورزند و برای آینده برنامه‌ریزی نمایند (افشان و همکاران^۹، ۲۰۲۴). تاب‌آوری مالی به‌عنوان چگونگی تحمل فشارها و استرس‌های مالی در فرد تعریف شده است. فرد با داشتن تاب‌آوری مالی بیشتر، قادر است با شرایط نامساعدی که در زندگی روزمره خود روبه‌رو می‌شود، به‌سختی‌ها پاسخ دهد. تاب‌آوری مالی به‌عنوان قابلیت فردی برای تحمل و سپس بازسازی پس از رخدادهای نامطلوب در زمینه‌های مالی تعریف شده است. فرد با دارا بودن تاب‌آوری مالی قادر است در برابر نقض‌های جبران‌نشده و خطرات پذیرفته‌شده در زمینه‌های گوناگون، پافشاری کند. تاب‌آوری مالی در مواجهه با مشکلات مالی و عدم اطمینان بسیار مهم است. افراد دارای تاب‌آوری مالی می‌توانند راهبردهای مالی خود را به‌خوبی تطبیق دهند، منابع درآمدی جایگزین پیدا کنند و در زمان‌های چالش‌برانگیز اقتصادی، تصمیم‌های مالی درستی بگیرند (شروف و پالیوال^{۱۰}، ۲۰۲۴).

1. Jacobson et al.

2. Kim et al.

3. O'Neill et al.

4. Bialik

5. Chemagosi & Barongo

6. Boss et al.

7. Bailey et al.

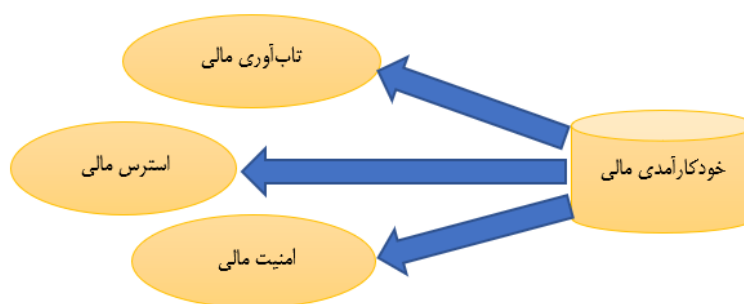
8. Steen & MacKenzie

9. Afshan et al.

10. Shroff & Paliwal

ارزیابی توانایی اشخاص در برخورد با تهدید وارد شده و میزان کاهش عملکرد و زمان بازگشت به عملکرد طبیعی اشخاص، تحت عنوان تاب‌آوری مالی مورد بررسی قرار می‌گیرد که عوامل زیادی در میزان تاب‌آوری اشخاص مداخله دارند. درواقع تاب‌آوری مالی به معنای توازن بین دارایی‌های در گردش و بدهی‌ها و همچنین منابعی مانند سودآوری و نقدینگی اشخاص می‌باشد (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹). ازجمله پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه، سواد مالی و دیجیتالی بر روی تاب‌آوری (کاس هانا و همکاران^۱، ۲۰۲۱)، آثار تفاوت جنسیتی بر تاب‌آوری (ساکي-نیارکو و همکاران^۲، ۲۰۲۲)، تاب‌آوری مالی در صنعت هتل‌داری (ابوالحسنی کومله و همکاران، ۱۴۰۱)، تاب‌آوری مالی کسب‌وکار (مشهدی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۳)، سواد مالی و تاب‌آوری (کلپر و لوساردی^۳، ۲۰۲۰) و بسیاری از پژوهش‌های دیگر که اهمیت این حوزه را می‌رساند.

طراحی چارچوب نظری مورد استفاده در این مطالعه برای ساختاربندی نتایج تحقیق، نظریه خودکارآمدی مالی است که بندورا (۱۹۷۷) روان‌شناس مشهور آمریکایی و کانادایی آن را توسعه داده است. همچنین از چارچوب نظری سلامت مالی شخصی جoo^۴ (۲۰۰۸) نیز استفاده شده است. خودکارآمدی مالی طبق نظریه شناختی اجتماعی، نقش تفکر شناختی در هدایت انگیزه‌های مالی افراد و رفتار مالی آن‌ها را بررسی می‌کند (لیو و همکاران^۵، ۲۰۲۴). طبق نظریه بندورا، خودکارآمدی نقش مهمی در سازگاری روان‌شناختی، مشکلات روانی و سلامت افراد دارد. شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه اول: خودکارآمدی مالی ارتباط مثبت و معناداری با امنیت مالی دارد.
 فرضیه دوم: خودکارآمدی مالی ارتباط مثبت و معناداری با استرس مالی دارد.
 فرضیه سوم: خودکارآمدی مالی ارتباط مثبت و معناداری با تاب‌آوری مالی دارد.

روش‌شناسی پژوهش

مدل فکری مورد استفاده برای این مطالعه، پارادایم اثبات‌گرایی است و از روش پیمایش متداول استفاده می‌کند. جامعه آماری ما تمامی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی مهر تا آذر ماه ۱۴۰۳ است. در این پژوهش، ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه بوده است. طراحی دقیق و اصولی پرسش‌نامه اهمیت فراوانی دارد؛

1. Kass-Hanna et al.
 2. Sakyi-Nyarko et al.
 3. Klapper & Lusardi
 4. Joo
 5. Liu et al.

زیرا کیفیت و دقت داده‌های جمع‌آوری شده به‌طور مستقیم به ساختار و محتوای پرسش‌نامه وابسته است. درواقع، پرسش‌نامه به‌عنوان قلب تپنده این پژوهش عمل می‌کند. در این پژوهش، دقت بسیار زیادی در طراحی و اجرای پرسش‌نامه به‌کار رفته است تا اطمینان حاصل شود که نتایج حاصل از مطالعه قابل اتکا و قابل تعمیم به جامعه آماری است. پرسش‌نامه با مجموعه‌ای از سؤال‌های مرتبط با ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان شامل (سن، جنسیت، تحصیلات و شهر محل زندگی) و نوع تحلیل سرمایه‌گذاری (فاندامنتال، تکنیکال) آغاز شد، سپس مجموعه‌ای از سؤالات برای اندازه‌گیری خودکارآمدی مالی، استرس مالی و امنیت مالی با مقیاس پنج ماده‌ای **دری**^۱ (۲۰۲۲) و اندازه‌گیری تاب‌آوری مالی با استفاده از یک مقیاس پنج ماده‌ای از **آلونسو و همکاران**^۲ (۲۰۱۸) طراحی شد. پاسخ‌های هر چهار پرسش‌نامه با استفاده از یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از ۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم، آماده شد. در ابتدای فرایند پژوهش، پرسش‌نامه‌ها به منظور اطمینان از اعتبار و کارایی آن‌ها، توسط اساتید دانشگاه، خبرگان و متخصصان حوزه مالی و بازار سرمایه مورد ارزیابی و اصلاح قرار گرفتند. برای بررسی روایی محتوای پرسش‌نامه‌ها و بومی‌سازی آن‌ها جهت استفاده بهینه، از **روش والتز و باسل**^۳ (۱۹۸۱) استفاده شد. روایی محتوا نشان می‌دهد که آیا سؤالات پرسش‌نامه به‌طور جامع تمامی ابعاد سازه مورد نظر را پوشش داده و اندازه‌گیری می‌کنند یا خیر.

در ابتدا، روایی صوری پرسش‌نامه‌ها با ارائه آن‌ها به پنج نفر از اساتید و خبرگان حوزه و کسب نظر ایشان در خصوص اعتبار ظاهری سؤالات، مورد سنجش قرار گرفت. پس از تأیید اولیه، از روش کمی نسبت روایی محتوایی که توسط **التز و باسل** (۱۹۸۱) ارائه شده است، برای ارزیابی دقیق‌تر روایی محتوا استفاده شد. بدین منظور، اهداف پژوهش و تعاریف عملیاتی هر یک از سؤالات پرسش‌نامه به‌طور کامل برای ۱۴ نفر از متخصصان و خبرگان حوزه تشریح گردید. سپس، از ایشان خواسته شد تا با استفاده از مقیاس لیکرت چهاردرجه‌ای (۱- گویه غیرمرتبط است، ۲- گویه نیاز به بازبینی اساسی دارد، ۳- گویه مرتبط اما نیاز به بازبینی دارد، ۴- گویه کاملاً مرتبط است)، به هر سؤال امتیاز دهند. پس از جمع‌آوری پاسخ‌ها، نسبت روایی محتوایی برای هر گویه با تقسیم تعداد خبرگانی که گزینه‌های ۳ و ۴ را انتخاب کرده بودند بر تعداد کل خبرگان (۱۴ نفر) محاسبه گردید. براساس معیار تعیین‌شده، اگر مقدار به‌دست‌آمده کمتر از ۰/۷ بود، گویه غیرقابل قبول تلقی می‌شد؛ اگر بین ۰/۷ و ۰/۷۹ بود، گویه نیاز به بازبینی داشت و اگر بیشتر از ۰/۷۹ بود، گویه قابل قبول و مناسب برای اندازه‌گیری سازه مورد نظر در پژوهش تشخیص داده می‌شد.

در مرحله اول ارزیابی توسط خبرگان، سؤالات غیرمرتبط حذف و سؤالات نیازمند بازبینی اصلاح شدند. سپس، نسخه اصلاح‌شده مجدداً برای اظهارنظر به خبرگان ارسال گردید. در مرحله دوم، از آنجایی که مقدار به‌دست‌آمده برخی گویه‌ها کمتر از ۰/۷۹ بود، این گویه‌ها مجدداً مورد بررسی، اصلاح و برای سومین بار جهت ارزیابی نهایی به خبرگان ارسال شدند. در نهایت، مقدار به‌دست‌آمده ۰/۷۸۶ شد که با اندکی اغماض مورد پذیرش قرار گرفت. پس از تأیید نهایی خبرگان، پرسش‌نامه جمع‌بندی و برای توزیع بین سرمایه‌گذاران آماده گردید. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، از نرم‌افزارهای SPSS (نسخه ۲۷) و AMOS (نسخه ۲۶) بهره گرفته شد. برای برآورد مقادیر متغیرهای مدل پژوهش، از روش برآورد حداکثر درست‌نمایی استفاده شده است. براساس الزامات این روش، داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش باید از توزیع نرمال برخوردار بوده و ضرایب کشیدگی و چولگی آن‌ها به ترتیب در

1. Dare

2. Alonso-Tapia et al.

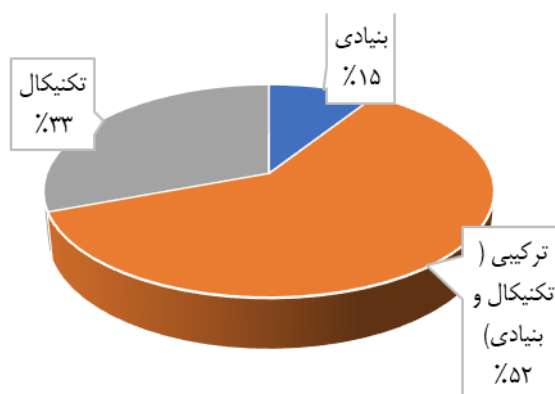
3. Waltz & Bausell

بازه‌های ± 5 و ± 2 قرار داشته باشند. علاوه بر این، پیوستگی متغیر وابسته نیز از جمله پیش‌شرط‌های ضروری برای استفاده از این روش برآورد به شمار می‌رود (گسکین^۱، ۲۰۱۶).

پیش از پرداختن به ارزیابی روایی و پایایی شاخص‌های اندازه‌گیری، لازم است مقادیر بارهای عاملی مربوط به سؤالات بررسی شوند. بار عاملی، که مقداری بین صفر و یک دارد، ابتدا باید ارتباط معناداری با سازه مربوط نشان دهد. سپس، مقدار این بار عاملی باید حداقل ۰/۵ باشد تا قابل قبول تلقی شود. درنهایت، مدل اندازه‌گیری باید از برازش مناسبی برخوردار باشد. به‌منظور ارزیابی روایی همگرا، از شاخص میانگین واریانس استخراج‌شده استفاده می‌شود. یک متغیر زمانی از روایی همگرا برخوردار است که مقدار AVE آن بزرگ‌تر از ۰/۵ باشد. این بدان معناست که حداقل ۵۰ درصد از واریانس متغیر پنهان توسط متغیرهای آشکار مربوط به آن تبیین می‌شود. به‌منظور ارزیابی پایایی ابزار اندازه‌گیری، از آزمون آلفا کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد. مقدار قابل قبول برای هر دوی این آزمون‌ها ۰/۷ یا بیشتر است (هیز^۲، ۲۰۱۸). در خصوص تعیین حجم نمونه در تحلیل مدل‌سازی معادلات ساختاری، یک قاعده کلی وجود دارد که توصیه می‌کند به ازای هر گویه (سؤال)، ۱۰ تا ۱۵ مورد نمونه جمع‌آوری شود (هو^۳، ۲۰۰۶). با توجه به اینکه پرسش‌نامه پژوهش حاضر شامل ۲۰ گویه است، حداقل ۲۰۰ تا ۳۰۰ پرسش‌نامه برای تحلیل مورد نیاز بود. در این پژوهش، پرسش‌نامه‌ها به صورت آنلاین طراحی و لینک آن‌ها در اختیار تعدادی از کارگزاری‌های بورس قرار گرفت تا از طریق وب‌سایت خود در دسترس سرمایه‌گذاران (جامعه آماری پژوهش) قرار دهند. علاوه بر این، از گروه‌های تلگرامی و واتساپی متشکل از سرمایه‌گذاران نیز برای جمع‌آوری پاسخ‌ها استفاده شد. پاسخ‌های پرسش‌نامه در بازه زمانی مهر تا آذر ماه ۱۴۰۳ از سوی سرمایه‌گذاران ارسال گردید. در طول این مدت سه ماهه، ۵۱۰ نسخه پرسش‌نامه به صورت آنلاین توسط سرمایه‌گذاران فعال در بورس تکمیل شد. از این تعداد، ۳۹۵ پرسش‌نامه برای تحلیل نهایی پذیرفته شد. ۱۱۰ پرسش‌نامه به دلیل عدم استفاده سرمایه‌گذاران از هیچ‌گونه تحلیل در تصمیم‌های خود، از فرایند تحلیل کنار گذاشته شدند. درنهایت، تمامی ۳۹۵ پرسش‌نامه پذیرفته‌شده، با توجه به اینکه در بازه حجم نمونه مورد نیاز (۲۰۰ تا ۳۰۰) قرار داشت، در تحلیل‌ها مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

باتوجه به شکل (۲) و جدول (۱) تجزیه و تحلیل داده‌های جمعیت شناختی با پنج متغیر جنسیت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی، نوع تحلیل و شهر زندگی انجام شد. از نظر جنسیت ۵۹ درصد مرد و ۴۱ درصد زن هستند. مدرک تحصیلی سرمایه‌گذاران شامل ۷ درصد دیپلم، ۱۶ درصد فوق‌دیپلم، ۴۸ درصد لیسانس، ۱۸ درصد فوق‌لیسانس و ۱۱ درصد دارای مدرک دکتری هستند. از نظر نوع تحلیل جهت سرمایه‌گذاری مطابق شکل (۲) سرمایه‌گذاران بیشتر از روش ترکیبی برای تحلیل داده‌ها استفاده می‌کنند؛ یعنی هم دنبال عواید سرمایه و هم دنبال سود نقدی هستند که معادل ۵۲ درصد از نمونه است. ۳۳ درصد تکنیکال‌یست هستند و ۱۵ درصد از تحلیل فاندامنتال برای سرمایه‌گذاری استفاده می‌کنند. علاوه بر این، داده‌های ما نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان عمدتاً از شهرها با فرهنگ‌های گوناگون ایران شامل تهران، شیراز، اصفهان، کرمان، یزد، بندرعباس و تبریز بوده‌اند. همچنین، بررسی رشته‌های تحصیلی سرمایه‌گذاران حاکی از آن است که رشته‌های حسابداری، مدیریت، اقتصاد، مهندسی پزشکی، روان‌شناسی و زیست‌شناسی، پرتعدادترین زمینه‌های تحصیلی در میان این گروه را تشکیل می‌دهند.

شکل (۲). روش‌های تحلیل توسط سرمایه‌گذاران

جدول (۱). ویژگی‌های جمعیت شناختی سرمایه‌گذاران

متغیرها	گروه‌بندی	درصد	تعداد
جنسیت	زن	۴۱	۱۶۴
	مرد	۵۹	۲۳۱
	دیپلم	۷	۲۷
مدرک تحصیلی	فوق دیپلم	۱۶	۶۳
	لیسانس	۴۸	۱۹۱
	فوق لیسانس	۱۸	۷۱
	دکتری	۱۱	۴۳
نوع تحلیل جهت سرمایه‌گذاری	بنیادی	۱۵	۶۰
	تکنیکال	۳۳	۱۳۰
	ترکیبی (تکنیکال و بنیادی)	۵۲	۲۰۵
محل زندگی	تهران، شیراز، اصفهان، کرمان، یزد، بندرعباس و تبریز		

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جدول (۲) مربوط به آمار توصیفی است، همان‌طور که نشان داده شده است کمترین و بیشترین، انحراف معیار، میانگین، چولگی و کشیدگی ارائه شده است. میانگین امنیت مالی (۳/۲۹) نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران احتمالاً بیشتر از میانگین دارای امنیت مالی هستند. استرس مالی (۳/۷۰) نشان از استرس زیاد افراد و بیشتر از میانگین را دارد. تاب‌آوری مالی (۴/۴۵) است که نشان از این دارد که سرمایه‌گذاران احتمالاً از تاب‌آوری مالی زیادی برخوردارند. همچنین خودکارآمدی مالی (۴/۱۱) که نشان از توانایی فراوان سرمایه‌گذاران برای تصمیم‌گیری شخصی دارد. طبق روش‌شناسی پژوهش از آنجایی که ضریب چولگی متغیرها بین ۲+ و ۲- است و ضریب کشیدگی متغیرها بین ۵+ و ۵- است، نتیجه می‌گیریم که متغیرهای پژوهش نرمال بوده و معیارهای حداکثر درست‌نمایی بیشینه را دارا هستند.

جدول (۲). آمار توصیفی

نام متغیر	کمترین	بیشترین	انحراف معیار	میانگین	چولگی	کشدگی
امنیت مالی	۱	۵	۱/۵۵	۳/۲۹	-۰/۲۹	-۱/۱۰
استرس مالی	۱	۵	۱/۴۰	۳/۷۰	-۰/۶۵	-۰/۹۶
تاب‌آوری مالی	۱	۵	۰/۴۹	۴/۴۵	۰/۱۸	-۱/۸۸
خودکارآمدی مالی	۱	۵	۱/۲۱	۴/۱۱	-۱/۳۰	۰/۴۸

منبع: یافته‌های پژوهشگر

ارزیابی نرمالیتی (بهنجار بودن داده‌ها)

یکی از پیش‌شرط‌های اساسی برای تحلیل داده‌ها با استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری، نرمال بودن توزیع داده‌ها است. براساس دیدگاه **گسکین**^۱ (۲۰۱۶)، داده‌ها زمانی بهنجار تلقی می‌شوند که مقادیر عددی چولگی و کشدگی آن‌ها در بازه ± 2 تا ± 5 قرار داشته باشد. با این حال، برخی دیگر از محققان نظیر **وست و همکاران**^۲ (۱۹۹۵) مقدار ± 7 را نیز برای کشدگی قابل قبول می‌دانند. با توجه به مقادیر ارائه‌شده در جدول (۴)، داده‌های مورد بررسی از حد این ملاک‌های ذکرشده تجاوز نمی‌کنند و بنابراین می‌توان آن‌ها را نرمال در نظر گرفت.

جدول (۴). نرمالیتی داده‌ها

متغیرها	سؤالات	کمترین	بیشترین	چولگی	کشدگی
تاب‌آوری مالی	Q1	۱	۵	۱/۳۰۹	۰/۲۸۷
	Q2	۱	۵	-۰/۸۰۶	-۰/۸۳۳
	Q3	۱	۵	۱/۴۹۶	۱/۲۷۱
	Q4	۱	۵	-۰/۰۹۴	-۱/۶۸۱
	Q5	۱	۵	-۰/۳۴۴	-۱/۵۶۹
استرس مالی	Q6	۱	۵	-۰/۷۱۳	-۱/۱۲۴
	Q7	۱	۵	-۰/۲۴۶	-۱/۵۸۵
	Q8	۱	۵	-۰/۰۹۶	-۰/۴۴
	Q9	۱	۵	-۱/۱۷۴	-۰/۰۴۷
	Q10	۱	۵	-۰/۱۶۹	-۱/۶۳۱
امنیت مالی	Q11	۱	۵	-۰/۲۹۶	-۱/۶۰۱
	Q12	۱	۵	-۰/۳۱۷	-۱/۵۸۸
	Q13	۱	۵	-۱/۴۸۱	۰/۸۸۸
	Q14	۱	۵	۰/۳۸۳	-۱/۵۷۳
	Q15	۱	۵	۰/۲۸۶	-۱/۶۴۶
خودکارآمدی مالی	Q16	۱	۵	-۱/۱۶۹	-۰/۰۲۸
	Q17	۱	۵	-۱/۳۲۶	۰/۵۶۴
	Q18	۱	۵	-۱/۲۲۱	۰/۲۴۵
	Q19	۱	۵	-۱/۳۲۵	۰/۴۱۱
	Q20	۱	۵	-۱/۴۸۱	۱/۱۱۸

منبع: یافته‌های پژوهشگر

1. Gaskin

2. West & Curran

ارزیابی داده‌های پرت

برای تشخیص داده‌های پرت چندمتغیره در نرم‌افزار AMOS، می‌توان از معیار فاصله مایلانوبیس استفاده کرد. براساس یک قاعده سرانگشتی، اگر مقدار فاصله مایلانوبیس برای هر مورد (شرکت‌کننده) تقسیم بر تعداد متغیرهای مشاهده‌شده (گویه‌ها) در پژوهش (که در اینجا ۲۰ است) بزرگ‌تر از ۴ باشد، در صورتی که حجم نمونه (تعداد شرکت‌کنندگان) بیش از ۲۰۰ نفر باشد، آن مورد به‌عنوان یک داده پرت در نظر گرفته می‌شود. این نشان می‌دهد که الگوی روابط بین متغیرها برای آن مورد به‌طور قابل توجهی با الگوی روابط در سایر موارد متفاوت است (تاباچنیک و فیدل^۱، ۲۰۱۲). در این پژوهش بزرگ‌ترین عدد مایلانوبیس که از نرم‌افزار استخراج شده عدد ۵۱/۴۸۲ است و اگر بر تعداد ۲۰ گویه در این پژوهش تقسیم شود، خارج‌قسمت ۲/۵۷ و کمتر از ۴ است و این نتیجه حاصل می‌شود که داده پرت چندمتغیره در مجموعه داده‌ها وجود ندارد.

$$Outlier = \frac{Mahalanobis d^2}{Number of indicators} > 4 \text{ consider as outlier} \quad \text{رابطه (۱)}$$

آزمون‌های پایایی و روایی

در این پژوهش از تحلیل عاملی تأییدی جهت سنجش اعتبار و تناسب مدل اندازه‌گیری و مناسب بودن بارهای عاملی استفاده شده است. علاوه بر سؤالات پرسش‌نامه، جدول (۳) نشان می‌دهد که تمامی بارهای عاملی، مقدار آلفا کرونباخ و شاخص پایایی ترکیبی از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند. از پایایی ترکیبی به‌منظور سنجش همسانی درونی بین گویه‌های یک متغیر پنهان همانند آلفای کرونباخ استفاده می‌شود. براساس جدول (۳)، همگرایی سازه‌ها بیشتر از ۰/۵ است که نشان‌دهنده همگرایی خوب سازه‌های مفهومی است.

جدول (۳). بارهای عاملی، معیار همگرایی، روایی و پایایی مدل اندازه‌گیری

متغیرها/ ابعاد	گویه‌ها	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	همگرایی
تاب‌آوری مالی	۱- وقتی تغییرات مالی رخ می‌دهد می‌توانم خودم را با آن سازگار کنم.	۰/۷۵			
	۲- موفقیت‌های مالی که در گذشته داشته‌ام چنان اطمینانی در من ایجاد کرده‌اند که می‌توانم با چالش‌ها و مشکلات مالی پیشرو برخورد کنم.	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۸۳	۰/۵۴
	۳- وقتی با مشکلات مالی مواجه می‌شوم سعی می‌کنم جنبه طنز آن‌ها را هم ببینم.	۰/۷۷			
	۴- بر این باورم که در رویدادهای مالی، چه مثبت و چه منفی، حکمتی نهفته است.	۰/۷۲			
	۵- در برخورد با مشکلات مالی زندگی، گاهی لازم می‌شود که صرفاً براساس حدس و گمان عمل کنم.	۰/۷۱			
استرس مالی	۶- اغلب با کمبود منابع مالی مواجه می‌شوم.	۰/۸۱			
	۷- احساس می‌کنم تسلط چندانی بر امور مالی‌ام ندارم.	۰/۷۶			

۰/۶۱	۰/۷۵	۰/۷۰	۰/۸۱	۸- همواره درگیر این فکر هستم که آیا منابع مالی کافی در اختیار دارم یا خیر.
			۰/۸۷	۹- من خیلی نگران پول هستم.
			۰/۶۵	۱۰- اولویت من مدیریت هزینه‌های فعلی است و توجه کمتری به مخارج آتی دارم.
			۰/۸۴	۱۱- از لحاظ مالی در وضعیت امنی قرار دارم.
			۰/۸۰	۱۲- من برای ثبات مالی در آینده تلاش می‌کنم.
۰/۶۴	۰/۷۴	۰/۷۹	۰/۸۷	۱۳- مطمئنم به اهداف مالی تعیین‌شده‌ام دست خواهم یافت.
			۰/۸۰	۱۴- من به میزان کافی پس‌انداز کرده‌ام (توانایی پس‌انداز کردن آن را دارم) تا نیازهای مالی‌ام را در طول زندگی تأمین کنم.
			۰/۷۱	۱۵- من تا پایان عمر از امنیت مالی برخوردار خواهم بود.
			۰/۷۹	۱۶- من در اتخاذ تصمیم‌های مالی فردی کاملاً توانمند هستم.
۰/۶۵	۰/۷۴	۰/۷۱	۰/۸۲	۱۷- من به شایستگی خود در اتخاذ تصمیم‌های مالی فردی باور دارم.
			۰/۸۴	۱۸- من برای تصمیم‌گیری مالی شخصی واجد شرایط هستم.
			۰/۸۷	۱۹- من از داده‌های مالی در چارچوب دانش و مهارت‌های خود استفاده می‌کنم.
			۰/۷۱	۲۰- سابقه موفقیت‌های مالی پیشین، باور من به توانایی‌ام در اتخاذ تصمیم‌های مالی شخصی مؤثر را تقویت می‌کند.

منبع: یافته‌های پژوهشگر

برآورد مدل ساختاری

برازش مدل‌های معادلات ساختاری، فرایندی است که میزان تطابق یک مدل نظری با داده‌های جمع‌آوری‌شده (مدل تجربی) را ارزیابی می‌کند. این ارزیابی براساس مقایسه مقادیر شاخص‌های برازش مختلف با مقادیر استاندارد و قابل قبول صورت می‌گیرد. با ملاحظه مقادیر این شاخص‌ها در جدول (۵) و تطابق آن‌ها با معیارهای پذیرفته‌شده، می‌توان نتیجه گرفت که مدل ساختاری مورد نظر، از برازش قابل قبولی برخوردار است.

جدول (۵). ارزیابی برازش مدل ساختاری پژوهش

مدل	CMIN/DF	P	GFI	CFI	NFI	RMSEA
کای اسکوتر	۲/۰۸۳	احتمال	شاخص	شاخص برازش	شاخص برازش	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد
معادل فارسی	هنجارشده		نیکویی برازش	تطبیقی	هنجارشده	
مدل مفروض	۲/۰۸۳	۰,۰۰۰	۰/۹۰۳	۰/۹۴۵	۰/۸۹۰	۰/۰۵۱
مدل اشباع‌شده	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	-
مدل استقلال	۸/۰۶۷	۰/۰۰۰	۰/۶۱۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۳۵
ملاک	کمتر از ۵	-	بزرگتر از ۰/۹	بزرگتر از ۰/۹	بزرگتر از ۰/۹	بین ۰/۰۳ تا ۰/۰۸
قابل قبول						

منبع: یافته‌های پژوهشگر

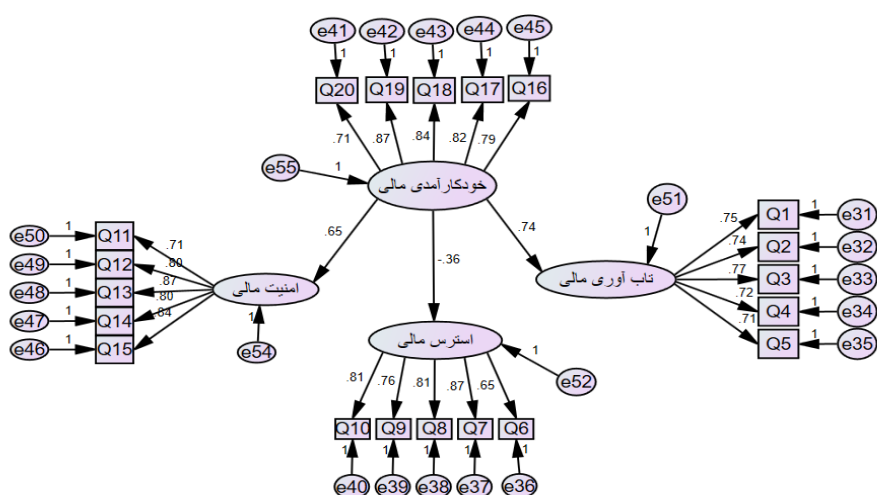
نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

همان‌طور که در جدول (۶) قابل‌مشاهده است، خودکارآمدی مالی ($\beta = 0/65$ ، $p = 0/00$) ارتباط مثبت و معناداری با امنیت مالی دارد؛ یعنی هر چه خودکارآمدی مالی افزایش پیدا کند سرمایه‌گذاران از امنیت مالی بیشتری برخوردارند. بنابراین فرضیه اول تأیید می‌گردد. همچنین خودکارآمدی مالی ($\beta = 0/36$ ، $p = 0/00$) باعث کاهش استرس مالی سرمایه‌گذاران می‌شود، چرا که سرمایه‌گذاران هر چه آموزش‌های بیشتری دیده باشند و خودشان را کارآمد کرده باشند استرس کمتری دارند. ضمناً هر چه خودکارآمدی مالی ($\beta = 0/74$ ، $p = 0/00$) سرمایه‌گذاران بیشتر شود تاب‌آوری مالی آنان در مقابل مشکلات پیش رو بیشتر می‌شود. این دو فرضیه هم تأیید می‌شوند. با توجه به شکل (۳) و جدول (۶) ضریب تعیین مدل امنیت مالی ۴۲ درصد، مدل تاب‌آوری مالی ۵۵ درصد و مدل استرس مالی ۱۳ درصد است. بدین معنا که با افزایش یک درصد به متغیر مستقل (خودکارآمدی مالی)، متغیر امنیت مالی ۴۲ درصد افزایش، متغیر استرس مالی ۱۳ درصد کاهش و متغیر تاب‌آوری مالی ۵۵ درصد افزایش می‌یابد.

جدول (۶). آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های پژوهش	ضریب مسیر	خطای استاندارد	مقدار بحرانی	معناداری
خودکارآمدی مالی → امنیت مالی	۰/۶۵	۰/۱۲	۵/۴۱۶	۰/۰۰
خودکارآمدی مالی → استرس مالی	-۰/۳۶	۰/۱۷	-۲/۱۱۷	۰/۰۰
خودکارآمدی مالی → تاب‌آوری مالی	۰/۷۴	۰/۱۲	۶/۱۶۶	۰/۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

شکل (۳). مدل پژوهش (خروجی نرم‌افزار)

بحث و نتیجه‌گیری

در این قسمت، ضمن ارائه جزئیات یافته‌های پژوهش، به کاربردهای عملی آن‌ها در عرصه مدیریت و اهمیتشان در گسترش مبانی نظری خواهیم پرداخت. همچنین، محدودیت‌های این مطالعه و پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی ارائه می‌گردد. بررسی روابط متقابل بین خودکارآمدی مالی، امنیت مالی، استرس مالی و تاب‌آوری مالی ما را قادر می‌سازد

تا فهم عمیق‌تری از عوامل تعیین‌کننده موفقیت مالی کسب کنیم و بر این اساس، برنامه‌های آموزشی مؤثرتری را در راستای بهبود سلامت مالی افراد تدوین نماییم.

فرضیه اول: یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بین خودکارآمدی مالی و امنیت مالی، رابطه‌ای مستقیم و قوی وجود دارد. به عبارت دیگر، افرادی که در توانایی‌های خود برای مدیریت امور مالی اطمینان بیشتری دارند، به احتمال زیاد از وضعیت مالی امن‌تری برخوردارند. این امر می‌تواند منجر به کاهش ریسک‌های مالی و افزایش تمایل به سرمایه‌گذاری شود. در مجموع، تقویت خودکارآمدی مالی افراد، رفتارهای مالی بهتری را به دنبال داشته و سطح امنیت مالی آن‌ها را ارتقا می‌بخشد. این یافته‌ها کاربردهای عملی مهمی در توانمندسازی افراد برای اتخاذ تصمیم‌های مالی آگاهانه، دستیابی به اهداف مالی و افزایش تاب‌آوری در برابر مشکلات مالی دارد که در نهایت به امنیت مالی بیشتر آن‌ها منجر می‌شود. خودکارآمدی مالی یک عامل روان‌شناختی بسیار مهم است. این عامل به‌طور مستقیم بر رفتارهای مالی افراد تأثیر می‌گذارد و در نهایت مسیر رسیدن به امنیت مالی را هموار می‌کند. با اینکه شاید به نظر پیچیده بیايد، اما در واقعیت، ما با درک عمیق‌تر این ارتباط و به‌کارگیری راهکارهای علمی و عملی، می‌توانیم کمک کنیم تا افراد باورهای قوی‌تری در توانایی‌های مالی خود داشته باشند؛ یعنی حس کنند که واقعاً می‌توانند پولشان را مدیریت کنند، همچنین رفتارهای مالی سالم‌تری از خود نشان دهند به‌طور مثال، بهتر پس‌انداز کنند یا خرج‌هایشان را هوشمندانه‌تر مدیریت کنند و به امنیت مالی پایدار دست یابند و خیالشان بابت آینده مالی راحت باشد. درحقیقت، هر سرمایه‌گذاری که برای تقویت خودکارآمدی مالی افراد انجام می‌شود، درواقع سرمایه‌گذاری برای سلامت مالی کل جامعه و افزایش رفاه عمومی است. وقتی افراد در مدیریت پول خود توانمندتر باشند، جامعه نیز قوی‌تر و باثبات‌تر خواهد بود. این یافته توسط آیسجا^۱ (۲۰۲۴) و اوبنزا و همکاران^۲ (۲۰۲۴) حمایت می‌شود، جایی که یافته‌های آن‌ها بر اهمیت برنامه‌های آموزش مالی تأکید می‌کند؛ زیرا افراد می‌توانند تصمیم‌های مالی بهتری بگیرند و در نهایت به نتایج مالی بهتری دست یابند. کاهش سرمایه‌گذاری‌های افراد ناشی از امنیت مالی اندک آنان است.

فرضیه دوم: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین خودکارآمدی مالی و استرس مالی رابطه‌ای معکوس و معنادار وجود دارد. به بیان دیگر، هرچه سطح خودکارآمدی مالی افراد بالاتر باشد، میزان استرس و نگرانی‌های مالی آن‌ها کاهش می‌یابد. اعتماد به توانایی‌های فردی در مدیریت امور مالی، نقش کلیدی در مواجهه مؤثر با مشکلات مالی ایفا می‌کند. افراد با خودکارآمدی مالی زیاد، در برابر چالش‌های مالی رویکردی فعال و راهکارمحور اتخاذ کرده و با آرامش بیشتری تصمیم‌گیری می‌کنند، درحالی که افراد با خودکارآمدی مالی کمتر بیشتر مستعد اضطراب و پریشانی هستند. افزایش خودکارآمدی مالی نه تنها به کاهش استرس منجر می‌شود، بلکه تأثیر مثبتی بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری نیز دارد. افراد مطمئن از توانایی‌های مالی خود، با دید بازتر و ریسک‌پذیری سنجیده‌تری به سرمایه‌گذاری می‌پردازند. در مقابل، ناتوانی در مدیریت استرس مالی می‌تواند پیامدهای منفی متعددی برای فرد و جامعه به همراه داشته باشد، ازجمله کاهش بازدهی، مشکلات جسمی و روانی و اختلال در روابط اجتماعی. از نتایج کاربردی این فرضیه می‌توان به ایجاد حس تسلط بر مدیریت مالی، کاهش اضطراب ناشی از مسائل مالی و در نهایت، ارتقای سلامت روان و بهبود کیفیت زندگی افراد اشاره کرد. ارتباط بین خودکارآمدی مالی و استرس مالی یک رابطه دوسویه و پویا است. افزایش سطح خودکارآمدی مالی نه تنها افراد را به اتخاذ رفتارهای مالی انطباقی‌تر سوق می‌دهد، بلکه به‌عنوان راهبردی کاهش‌دهنده در برابر تأثیرات منفی استرس مالی عمل می‌کند. با بهره‌گیری از مداخلات آموزشی هدفمند که بر توسعه مهارت‌های عملی مالی تمرکز دارند، فراهم آوردن فرصت‌هایی برای کسب تجارب

1. Aisjah

2. Obenza et al.

موفقیت‌آمیز کوچک در حوزه مالی (جهت تقویت حس تسلط)، ایجاد شبکه‌های حمایت اجتماعی و ارائه آموزش‌های مدیریت استرس و تنظیم هیجان، می‌توان شایستگی‌های مالی افراد را ارتقا داد. این رویکرد توانمندسازی منجر به مواجهه مؤثرتر با چالش‌های مالی، کاهش معنی‌دار استرس مالی و درنهایت، بهبود بهزیستی مالی و سلامت روان‌شناختی افراد خواهد شد. این اقدامات نه تنها در سطح فردی مثمر هستند، بلکه به پایداری اقتصادی و سلامت عمومی جامعه نیز کمک شایانی خواهند کرد. تحقیقات نشان داده‌اند که هزینه‌های ناشی از استرس مالی برای کشورها بسیار زیاد است (آدیس و جاکوبسون^۱، ۱۹۹۶).

فرضیه سوم: یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بین خودکارآمدی مالی و تاب‌آوری مالی، رابطه‌ای مستقیم و قوی وجود دارد. به این معنا که افراد با سطح خودکارآمدی مالی بالاتر، توانایی بیشتری در مواجهه و غلبه بر مشکلات و چالش‌های مالی از خود نشان می‌دهند. این افراد به توانایی خود در مدیریت مؤثر امور مالی باور دارند و در نتیجه، تصمیم‌های مالی سنجیده‌تری اتخاذ می‌کنند که احتمال بروز مشکلات مالی ناشی از اشتباهات را کاهش می‌دهد. خودکارآمدی مالی نقش محوری در ایجاد تاب‌آوری مالی ایفا می‌کند. افرادی که خودکارآمدی مالی بیشتری دارند، در برابر نوسانات اقتصادی و بحران‌های مالی از مقاومت بیشتری برخوردارند. آن‌ها با برنامه‌ریزی مالی دقیق، پس‌انداز کافی و بهره‌مندی از دانش مالی مناسب، قادر به کاهش ریسک‌های سرمایه‌گذاری و مدیریت بحران‌های مالی هستند. در مقابل، عواملی نظیر عدم برنامه‌ریزی مالی، حجم زیاد بدهی‌ها، پس‌انداز ناکافی و کمبود دانش مالی، سطح تاب‌آوری مالی را به شدت کاهش داده و افراد را در برابر کوچک‌ترین تغییرات اقتصادی آسیب‌پذیر می‌سازد. خودکارآمدی مالی و تاب‌آوری مالی نه تنها مفاهیمی مرتبط، بلکه مکمل‌های هم‌افزا محسوب می‌شوند. تقویت خودکارآمدی مالی افراد را به منابع روان‌شناختی و ابزارهای رفتاری لازم برای توسعه یک پایه مالی مستحکم مجهز می‌سازد. این پایه قوی، به نوبه خود، قابلیت آن‌ها را برای مقاومت در برابر شوک‌های مالی و بازایی قوی‌تر پس از مواجهه با ناملایمات اقتصادی افزایش می‌دهد. همچنین می‌توان ظرفیت افراد را نه تنها برای مدیریت بهینه امور مالی، بلکه برای افزایش تاب‌آوری در مواجهه با چالش‌های مالی و دستیابی به ثبات و امنیت مالی پایدارتر ارتقا دهیم. این رویکرد پیشگیرانه و توانمندساز، نه تنها در سطح بهزیستی فردی حائز اهمیت است، بلکه پیامدهای کلان مثبتی برای سلامت اقتصادی و انسجام اجتماعی خواهد داشت. نتایج این پژوهش با مطالعه براسیل و همکاران^۲ (۲۰۲۴) هم‌راستا است.

بنابراین، دستیابی به امنیت مالی پایدار و کاهش فشارهای روانی ناشی از مسائل مالی، مستلزم کسب تسلط بر مهارت‌های اساسی مدیریت مالی است. این مهارت‌ها شامل تنظیم و پیگیری دقیق بودجه واقع‌بینانه، کاهش هزینه‌های غیرضروری و اتخاذ رویکردهای هوشمندانه در سرمایه‌گذاری از طریق تحلیل تکنیکال و بنیادی و درک عوامل روان‌شناختی بازار می‌شود. تقویت این توانمندی‌ها، افراد را در برابر نوسانات بازار مقاوم‌تر ساخته و آن‌ها را در مسیر دستیابی به اهداف مالی بلندمدت یاری می‌رساند. در این راستا، آگاهی از اصول روان‌شناسی سرمایه‌گذاری، هم‌تراز با دانش مفاهیم مالی سنتی، نقش بسزایی در غلبه بر چالش‌های مالی و سرمایه‌گذاری ایفا می‌کند. افزون بر این، یافته‌ها حاکی از وجود ارتباط مستقیم بین خودکارآمدی مالی، تاب‌آوری مالی، استرس مالی (به‌صورت معکوس) و امنیت مالی است. به این معنا که هرچه افراد در مدیریت امور مالی خود احساس اطمینان بیشتری کنند، توانایی آن‌ها در مقابله با مشکلات مالی افزایش یافته و سطح امنیت مالی بالاتری را تجربه می‌کنند. این نتایج همچنین بر اهمیت در نظر گرفتن همزمان عوامل روان‌شناختی و جنبه‌های مالی در طراحی سیاست‌ها و برنامه‌های ارتقای

1. Addis & Jacobson

2. Brasil et al.

وضعیت مالی افراد تأکید می‌کند. با توجه به این عوامل، می‌توان برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای مؤثرتری را برای بهبود شرایط مالی افراد تدوین و اجرا نمود.

باوجود ارائه بینش‌های ارزشمند، این پژوهش محدودیت‌هایی را نیز نمایان می‌سازد که می‌تواند راهنمای تحقیقات آتی باشد. بهبود طراحی پژوهش، استفاده از روش‌های پیشرفته‌تر تحلیل داده و بررسی امکان تعمیم‌پذیری یافته‌ها به سایر گروه‌های جمعیتی، ازجمله مسیرهای آتی پژوهش به‌شمار می‌روند. لازم به ذکر است که نتایج این مطالعه تحت‌تأثیر محدودیت‌هایی مانند روش نمونه‌گیری و احتمال وجود سوگیری در انتخاب نمونه بوده است؛ بنابراین، پژوهشگران آینده باید به این نقاط ضعف توجه کرده و سایر عوامل مؤثر بر امنیت مالی، تاب‌آوری مالی و استرس مالی را نیز بررسی نمایند. مطالعه تغییرات خودکارآمدی مالی در گذر زمان و انجام پژوهش‌هایی درباره تأثیر برنامه‌های مداخله‌ای مختلف با هدف ارتقای وضعیت مالی افراد، می‌تواند به کسب اطلاعات دقیق‌تری در این زمینه منجر شود.

References

- Abolhosni Komle, S. M., Gholizadeh, M. H., Meshki Miavaghi, M. (2022). Conceptual modeling of financial resilience of the tourism industry in crisis. *Financial knowledge of securities analysis*, 15(56), 66-83.(In Persian).
- Addis, M. E., & Jacobson, N. S. (1996). Reasons for depression and the process and outcome of cognitive-behavioral psychotherapies. *Journal of consulting and clinical psychology*, 64(6), 1417.
- Afshan, S., Leong, K. Y., Najmi, A., Razi, U., Lelchumanan, B., & Cheong, C. W. H. (2024). Fintech advancements for financial resilience: Analysing exchange rates and digital currencies during oil and financial risk. *Resources Policy*, 88, 104432.
- Aisjah, S. (2024). Intention to use buy-now-pay-later payment system among university students: a combination of financial parenting, financial self-efficacy, and social media intensity. *Cogent Social Sciences*, 10(1), 2306705.
- Aleksic, A., Stefanovic, M., Arsovski, S., Tadic, D. (2014), An Assessment of Organizational Resilience Potential in SMEs of the Process Industry, A Fuzzy Approach, *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, 26, 1238-1245.
- Alonso-Tapia, J., Garrido-Hernansaiz, H., Rodriguez-Rey, R., Diaz, M. R., & Nieto, C. (2018). Evaluating resilience: Development and validation of the situated subjective resilience questionnaire for adults (SSRQA). *The Spanish Journal of Psychology*, 21, E39.
- Andrews, L. M., Bullock-Yowell, E., Dahlen, E. R., & Nicholson, B. C. (2014). Can perfectionism affect career development? Exploring career thoughts and self-efficacy. *Journal of Counseling and Development*, 92(3), 270-279.
- Austen, S., Jefferson, T., & Ong, R. (2014). The Gender Gap in Financial Security: What We Know and Don't Know about Australian Households. *Feminist Economics*, 20(3), 25- 52.
- Bailey, W. C., Woodiel, D. K., Turner, M. J., & Young, J. (1998). The Relationship of Financial Stress to overall Stress and Satisfaction. *Personal Finances and Worker Productivity*, 2(2), 198-207.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. (Vol. 11). *Freeman*.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. Self-efficacy beliefs of adolescents, 5(1), 307-337.
- Bandura, A. (Ed.). (1995). Self-efficacy in changing societies. *Cambridge University Press*.

- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. *Child Development*, 67(3), 1206-1222.
- Bialik, K. (2018). Americans unhappy with family, social or financial life are more likely to say they feel lonely.
- Bockerman, P., Ilmakunnas, p., Johansson, E. (2011). Job Security and Employee Well-being: Evidence from Matched Survey and Register Data. *Labour Economics*, 18(4), 547-554.
- Boss, P., Bryant, C. M., & Mancini, J. A. (2016). *Family Stress Management: A Contextual Approach*. Sage Publications.
- Brasil, C. V., Bressan, A. A., Vieira, K. M., & Matheis, T. K. (2024). Financial Resilience, Financial Ignorance, and their impact on financial well-being during the COVID-19 pandemic: evidence from Brazil. *International Review of Economics*, 71(2), 273-299.
- Chakrawal, A., & Goyal, P. (2020). Stress among Students in Higher Educational Institutions in India: Causes, Effects and Coping Styles. *Indian Journal of Positive Psychology*, 11(4), 326-330.
- Chemagosi, M. J., & Barongo, S. M. (2024). Stressors Among Students at Higher Education Institutions. In *Student Stress in Higher Education* (pp. 19-36). IGI Global Scientific Publishing.
- Dare, S. E. (2022). Financial decisions matter: promoting positive financial behaviour, financial satisfaction, and financial well-being. *Retrieved from*.
- Davis, C. G., & Mantler, J. (2004). The consequences of financial stress for individuals, families, and society. Centre for Research on Stress, Coping and Well-being. *Carleton University, Ottawa*.
- Delas, V., Nosova, E., & Yafinovich, O. (2015). Financial security of enterprises. *Procedia economics and finance*, 27, 248-266.
- Fernandes, D., Lynch Jr, J. G., & Netemeyer, R. G. (2014). Financial Literacy, Financial Education, and Downstream Financial Behaviors. *Management Science*, 60(8), 1861-1883.
- Gaskin, J. (2016). Structural equation modelling in AMOS. YouTube Videos: Gaskinations.
- Gulati, A., & Singh, S. (2024). Financial self-efficacy of consumers: A review and research agenda. *International Journal of Consumer Studies*, 48(2), e13024.
- Hasanzadeh, M. R., Maleki, M. H., Jahangirnia, H., & Gholami Jamkarani, R. (2020). Identifying and Prioritizing the Factors Affecting the Resilience of the Iranian Capital Market. *Industrial Management Journal*, 12 (1), 172-205. (In Persion).
- Hayes, A. F. (2018). Partial, conditional, and moderated moderated mediation: Quantification, inference, and interpretation. *Communication Monographs*, 85(1), 4-40.
- Heidarian, M., Falahati, A., & Sharif Karimi, M. S. (2020). Calculation of Local Fiscal Stress Index in Iranian Provinces and Determining its Spatial and Threshold Effects on Regional Growth and Employment. *Journal of Economic Research (Tahghighat-E-Eghtesadi)*, 55(3), 557-584. (In Persion).
- Ho, R. (2006). Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS.
- Hooshmandi, A., Pourheidari, O., & Taebi Noghondari, A. H. T. (2024). Relationship between Financial Socialization and Financial Well-being and Intermediary Role of Financial Security. *Financial and Behavioral Researches in Accounting*, 3(11), 1-22. (In Persion).
- Howell, R. T., Kurai, M., & Tam, L. (2013). Money buys financial security and psychological need satisfaction: Testing need theory in affluence. *Social indicators research*, 110, 17-29.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *J. Consum. Aff.* 44, 296–316. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- Jacobson, B. H., Aldana, S. G., Goetzl, R. Z., Vardell, K. D., Adams, T. B., & Pietras, R. J. (1996). The relationship between perceived stress and self-reported illness-related absenteeism. *American Journal of Health Promotion*, 11(1), 54-61.

- Joo, S. (2008). Personal Financial Wellness. In *Hand book of consumer fnance research*, (pp. 21–33). New York, NY: Springer New York.
- Joo, S. H., & Grable, J. E. (2004). An exploratory framework of the determinants of financial satisfaction. *Journal of family and economic Issues*, 25, 25-50.
- Kass-Hanna, J., Lyons, A. C., & Liu, F. (2022). Building financial resilience through financial and digital literacy in South Asia and Sub-Saharan Africa. *Emerging Markets Review*, 51, 100846.
- Kim J, Sorhaindo B, Garman E.T. (2006). Relationship between financial stress and workplace absenteeism of credit counseling clients. *Journal of Family and Economic Issues*, 27(3), 458–478.
- Klapper, L., & Lusardi, A. (2020). Financial literacy and financial resilience: Evidence from around the world. *Financial Management*, 49(3), 589-614.
- Langenohl, A. (2024). When transactions turn awry: Infrastructural ambivalence in financial security. *Finance and Society*, 10(1), 18-37.
- Lin, G. Y. (2016). Self-Efficacy beliefs and their sources in undergraduate computing disciplines: An Examination of gender and persistence. *Journal of Educational Computing Research*, 53(4), 540-561.
- Liu, X., Li, Y., & Cao, X. (2024). Bidirectional reduction effects of perceived stress and general self-efficacy among college students: a cross-lagged study. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 1-8.
- Maqbool, S., & Zameer, M. N. (2018). Corporate social responsibility and financial performance: An empirical analysis of Indian banks. *Future Business Journal*, 4(1), 84-93.
- Mashhadizadeh, R., Rahnamay Roodposhti, F., Ahmadi, F. mohammadipour, R. 2024. Presentation model of financial resilanse in finanacial technology business based on risk. *Journal of Investment Knowledge*, 13(50), 431-454. (In Persion).
- Mindra, R., Moya, M., Zuze, L. T., & Kodongo, O. (2017). Financial self-efficacy: a determinant of financial inclusion. *International Journal of Bank Marketing*, 35(3), 338-353.
- O'Neill B., Prawitz A., Sorhaindo B., Kim J., Garman E. T. (2006). Changes in health, negative financial events, and financial distress/financial well-being for debt management program clients. *Journal of Financial Counseling and Planning* 17(2), 46–63.
- Obenza, B. N., Cuaresma, N. B., Carandang, Y. G., Dalugdug, L. J., Resus, K. S., Jumamoy, B. C., ..., Chi, K. C. (2024). The Mediating Effect of Financial Self-Efficacy on Financial Behavior and Financial Well-Being of College Students in Region XI. *Obenza, BN, Cuaresma, NBG, Carandang, YGD, Dalugdug, LJS, Resus, KSM, Jumamoy, BCA, Mamon, PAT, & Chi, KCY (2024). The Mediating Effect of Financial Self-Efficacy on Financial Behavior and Financial Well-Being of College Students in Region XI. American Journal o.*
- Prawitz A. D., Garman E. T, Sorhaindo B., O'Neill, B., Kim, J., Drentea, P. (2006). The incharge financial distress/financial well-being scale: Establishing validity and reliability. *Proceedings of the 2006 Association for Financial Counseling and Planning Education, San Antonio*, 77-89.
- Pronoza, P., Kuzenko, T., Sablina, N. (2022). Implementation of strategic tools in the process of financial security management of industrial enterprises in Ukraine.
- Qara Daghi, Ruqiya and Esfahanipour, Akbar. (2019). Analysis of financial resilience of companies using the financial square model. 17th *International Industrial Engineering Conference, Ferdowsi University of Mashhad*, 1423-1429. (In Persian).
- Rostaminia, R., Hijazi, R., ; Baradaran Hassanzadeh, R., Talibnia, Gh. (2022). A Model of Dysfunctional Audit Behavior. *Journal of Accounting Knowledge*, 13(4), 91-115. (In Persian).

- Rufaidah, M., Setiyono, W. (2023). Exploring the Role of Family Financial Education and Lifestyle on Financial Management Behavior: The Mediating Effect of Financial Self-Efficacy: Menjelajahi Peran Pendidikan Keuangan Keluarga dan Gaya Hidup dalam Perilaku Pengelolaan Keuangan: Efek Mediasi Diri Keuangan yang Efektif. *Indonesian Journal of Public Policy Review*, 22.
- Sakyi-Nyarko, C., Ahmad, A. H., & Green, C. J. (2022). The gender-differential effect of financial inclusion on household financial resilience. *The Journal of Development Studies*, 58(4), 692-712.
- Shapiro, G. K., & Burchell, B. J. (2012). Measuring Financial Anxiety. *Journal of Neuroscience, Psychology and Economics*, 5(2), 92.
- Shavkatjonov, M., Sholdarov, D. (2023). Personal financial security: current problems and solutions. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(3), 286-288.
- Shroff, S. J., Paliwal, U. L. (2024). Understanding financial literacy, financial resilience and investment decisions: a case of two cities from india. *Journal of Commerce Accounting Research*, 13(1).
- Steen, A., MacKenzie, D. (2013). Financial Stress, Financial Literacy, Counselling and the Risk of Homelessness. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 7(3).
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2012). Chapter 13 principal components and factor analysis. *Using multivariate statistics*, 6, 612-680.
- Waltz, C. F., Bausell, B. R. (1981). *Nursing research: design statistics and computer analysis*: Davis Fa.
- West, S. G., Finch, J. F., & Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications* (pp. 56–75). Sage Publications, Inc.
- Xu, J., Xu, K., Wang, Y., Shen, Q., Li, R. (2024). A K-means Algorithm for Financial Market Risk Forecasting. *arXiv preprint arXiv:2405.13076*.